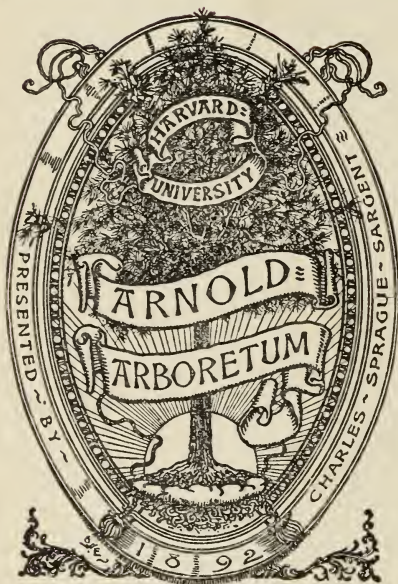




3 2044 107 229 593

MM
40
W14



3502.1

Jan. 11, 1924

#

WILHELMUS HULDERICUS

Baldtschmiedt /

CIVIBUS ACADEMICIS,

ALOEN AMERICANAM,

IN SERENISS. AULA GOTTORPIENSI

Secunda vice Florescentem,

Inqve caulem multiflorum propediem
erupturam , curiose contemplaturis

S. P. D.

4 K I L I Æ ,

Literis Bartholdi Reutheri , Academ. Typogr.



Lurimas dari, quas Botanicorum curiositas hactenus magno numero detexit, Aloës species, nemini, qui vel leviter scripta eorū pervoluit, ignotum esse poterit ; quarum quidem catalogū, Asiaticarum nempe, Africanarum, & Americanarum, facile hic adducere liceret, nisi nos instituti ratio alio vocaret : hoc saltem hoc loco reticendum minime videtur, celeberrimum botanicum COMMELINUM, in horto Medico Amstælodamensi earundem, species multas & diversas, & quæ numerum quadragesimum quartum excedunt, alere, atque uno eodemque tempore demonstrare posse, numero non solum, sed florum quoque elegantia sese commendantes, quarum duodecim diversæ species in dicto horto floruerunt, atque aliæ odoris fragrantia, aliæ coloris elegantia, aliæ scapi, flores sustentantis altitudine, maxime insignes fuere.

Omnibus vero aliis palmam præripere videtur Aloe Americana spinosa muricata, aut folio mucronato. Sive enim spectemus plantæ ipsius magnitudinem, & scapi floriferi crassitiem, & altitudinem, sive tempus & modum florendi, sive denique usum multiplicem plantæ totius aut partium ejus, omnia hic insolita sunt, rara, & admiranda.

Magnitudo plantæ extraordinaria est, ita ut quamvis arboribus accenseri non possit, & inter herbas locum merito recipiat, folia tamen ejus longitudinem octo pedum, latitudinē pedis unius attingant, quod in Stuttgardiana observavit D. Elsholtius. Crassities ad 6. pollices adscendere quandoque assolet. Caulem protrudit crassitie interdum pedum duorum, altitudine 24. & plurium pedum, ut in Bosniana ante paucos annos Lipsiæ florente, fuit observatum.

Ad florendi tempus quod attinet, singulis centenis demum annis flores suos o-

stendere creditum fuit hætenus, sed experientia contrarium ostendit; illa enim quæ Choræ in Misnia floruit, annorum fuit 55. & in horto Ser. Ducis Saxo-Zicensis anno trigesimo nondum exacto floruit alia. Bosiana vero ætatis anno 28. Nec ullum est dubium, quin possit industria & cultura florendi tempus ad terminum multo breviorē reduci.

Quicquid vero est, florescendi raritatem florum copia & multitudo plerumq; compensat. Caulis Stutgardianæ 40. habuit ramos; Bosianæ 35. lychnuchi pensilis brachia æmulantes, certo ordine certoque intervallo pulcherrime dispositos, quorum singuli 100. 200. 300. 400. ostenderunt flores, ut numerus eorundem in Bosiana ad 5138. in Stutgardiana vero ad 12000. adscenderet.

Usum deniq; multiplicem plantæ hujus si intueamur, omnia quoque admiratione sunt digna. Quamvis enim præter
mi-

miraculum floris, in Europa vix alium
præbeat usum Aloe Americana, apud
Indos tamen planta hæc unica, quicquid
vitæ potest esse necessarium, præstare fa-
cile posset, si esset rebus humanis modus.
Innumeri pene sunt usus, qui ab ea desu-
muntur. Tota enim illa, lignorum, sepi-
endorumq; agrorum usum præstat. Cau-
les tignorum, folia vero tecta tegendi,
imbricum, lancium, papyri, filiq; ex quo
calcei, lintea, & alia vestium genera, quæ
apud nos lino, cannabe, gossipio, aliisque
hujusmodi parari solent. E mucronibus
fiunt clavi, aculei, quibus perforandis au-
ribus, macerandi corporis gratia, Indis
uti mos erat, cum dæmonum vacarent
cultui. Item aciculæ, acus, tribuli mili-
tares, & rastilla, idonea pectendis subteg-
minibus. Præterea e succo manante, cu-
jus stillat planta unica quadraginta inter-
dum amphoras (quod dictum est mirabile)
vina, mel, acetum & saccharum præpa-
rantur,

rantur. E radice restes fiunt firmissimæ, ad
multas res perquam accommodæ. Cras-
siores foliorum partes truncusq;, decocta
sub terra, edēdo sunt apta, sapiuntq; citrea
frusta, saccharo condita. Taceo nunc re-
media inde paranda, aliaque plura, quæ
de usu ejus habet Nardus Antonius
Recchus, pluresque alii.

Et cum in Illustri viridario Gottorpien-
si, Aloe illa Americana scapum floriferum
jam ostendat, ultra pedes multos evectū,
atq; intra paucas septimanas flores magna
copia ostensurum, mearum sane partium
esse arbitratus sum, ut publico hoc pro-
programme Cives Academicos, ad il-
lud naturæ miraculum contemplandum
invitarem, excitatus ad id præsertim
exemplo b. m. Soceri, Dn. Majoris, qui
ad primam Aloën, Gottorpii anno seculi
superioris Sexagesimo octavo florentem,
non oculis vulgi, sed paulo eruditiori-
bus, in artificiali illa & nunquam satis lau-
danda

danda Holsatiæ Palæstina , (in Illustri, Serenissimi Ducis Cimbrici viridario Gottorpiensi) contemplandam , aurem Curiosis vellicavit. Natura quippe humana novitatis avida, & ut proverbium fert, omne rarum est charum.

Agite igitur Cives Academici Nobilissimi, & anteqvam corporis oculis intueamur Aloen, consideremus illam prius mentis oculis, animosque præparemus ad rarissimum illum Floræ partum, majori cum utilitate contemplandum. Interpres ego ero fidelissimus, atqve Aloën nobilissimam historice, botanice, physice, medice vobis perlustrandam exhibebo. Fiet illud die jovis proximo, horam matutina nona, in Auditorio Philosophico, institutis ad id publicis prælectionibus, per dies aliquot continuandis. Et cum de Aloe illa Americana plurimorum jam scriptis evulgati sint Commentarii, operam præsertim dabo, ut, quæ de illa scripta sunt hæcenus, tradantur in
com-

compendio, vera a falsis sedulo secernantur, noviterque detecta, nec ubivis obvia fideliter communicentur. Verbo dicam: præludia hæc erunt subsequutura plenioris Aloës Gottorpiensis descriptionis, quam idiomate Germanico intra paucas septimanas Curiosi a me expectabunt, adjecto Cel. nostri Majoris de Aloe Americana, ante hos triginta septem annos Gottorpii florente, schediasmate, ne, quæ ille erudite commentatus est, de charta, ut fertur, in papyrum transcribere opus habeam.

Cœterum liberum cuivis Vestrum, Juvenes Nobilissimi, relinquo, an suo tempore mecum Gottorpium proficisci, & illa quæ a me audiverit, oculis etiam contemplari & originali applicare velit. Cui fini abitum meum, quamprimum cognovero Aloën in flores jam erupisse, per schedam e Tabulis publicis significabo. P. P. Kiliæ Holsat. Dom. IX. post Trin. MDCCV.



